

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI STOWARZYSZENIA INTERWENCJI PRAWNEJ W ROKU 2010

Stowarzyszenie Interwencji Prawnej zostało powołane na Zebraniu Członków Założycieli w dniu 18 maja 2005 r. i zostało wpisane do Krajowego Rejestru Sądowego w dniu 2 września 2005 r. pod numerem KRS 0000240024.

Naszą misją jest udzielanie pomocy i ochrony prawnej osobom, których prawa i wolności są zagrożone lub naruszane oraz podnoszenie świadomości prawnej i obywatelskiej w społeczeństwie.

Celami Stowarzyszenia są:

1. przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i dyskryminacji;
2. świadczenie bezpłatnej pomocy prawnej w szczególności: cudzoziemcom, w tym uchodźcom i osobom ubiegającym się o ten status, więźniom, małoletnim, kobietom, rodzinom adopcyjnym;
3. pomoc osobom zagrożonym marginalizacją lub znajdującym się w trudnej sytuacji;
4. działanie na rzecz przestrzegania praw człowieka;
5. działanie na rzecz sprawiedliwości naprawczej, w tym mediacji;
6. działanie na rzecz równego statusu kobiet i mężczyzn;
7. przeciwdziałanie przemocy;
8. podnoszenie świadomości prawnej w społeczeństwie.

Stowarzyszenie realizuje swoje cele poprzez:

1. Udzielanie osobom potrzebującym pomocy prawnej, m.in. poprzez reprezentowanie ich w postępowaniu przed sądami oraz organami władzy publicznej.
2. Występowanie w postępowaniach sądowych oraz administracyjnych w obronie interesu społecznego.
3. Zabieranie głosu w publicznych debatach w sprawach z zakresu statutowej działalności Stowarzyszenia.
4. Działanie na rzecz reform prawa, wymiaru sprawiedliwości i polityki społecznej.
5. Prowadzenie monitoringu instytucji publicznych, a także powstawania i przestrzegania przepisów prawnych oraz praktyki ich stosowania.
6. Wspieranie przedsięwzięć, mających na celu w szczególności: szerzenie wiedzy prawnej, promujących ideę równego statusu kobiet i mężczyzn lub podejmowanych na rzecz grup, podlegających wykluczeniu społecznemu.
7. Prowadzenie działań edukacyjnych, socjalnych i kulturalnych, skierowanych do różnych grup społecznych.
8. Prowadzenie działalności wydawniczej.
9. Prowadzenie mediacji oraz sesji sprawiedliwości naprawczej.
10. Współpracę i wymianę doświadczeń z innymi organizacjami i instytucjami polskimi, zagranicznymi i międzynarodowymi.

Władze Stowarzyszenia

W skład **Zarządu** wchodzi:

Witold Klaus – Prezes Zarządu,
Aleksandra Chrzanowska – Członkini Zarządu,
Agnieszka Kwaśniewska – Członkini Zarządu,
Maria Niełacznna – Członkini Zarządu,
Dagmara Woźniakowska-Fajst- Członkini Zarządu.

W skład **Komisji Rewizyjnej** wchodzi:

Małgorzata Pomarańska-Bielecka (Przewodnicząca) oraz Paweł Waszkiewicz i Beata Zając (członkowie).

Działalność Stowarzyszenia wyznaczają trzy punkty:

Sprawa – prowadzenie poradnictwa w konkretnych sprawach oraz mediacji. Staramy się także reprezentować naszych klientów przed sądami oraz organami administracji. Udzielanie porad świadczone jest w oparciu o standardy opracowane przez Stowarzyszenie.

Informacja – prowadzenie programów edukacyjnych oraz informacyjnych dla różnych grup społecznych na temat ich uprawnień oraz obowiązków, a także szerzenie świadomości prawnej i obywatelskiej w społeczeństwie.

Prawo i polityka – podejmowanie działań zmierzających do poprawy sytuacji prawnej marginalizowanych grup społecznych oraz wpływanie na politykę prowadzoną przez państwo i jego instytucje, m.in. poprzez prowadzenie badań i monitoringów.

Stowarzyszenie prowadzi działalność w czterech sekcjach tematycznych:

- **SEKCJA DS. CUDZOZIEMCÓW,**
- **SEKCJA POMOCY DZIECKU I RODZINIE,**
- **SEKCJA „WOLNOŚĆ”,**
- **OŚRODEK MEDIACJI.**

SEKCJA DS. CUDZOZIEMCÓW

Koordynatorka sekcji: Aleksandra Chrzanowska

Pracownicy sekcji: Dawid Cegielka, Aleksandra Chrzanowska, Joanna Chrzanowska, Aslan Dekae, Michał Górski, Katarzyna Gracz, Ewa Grzegorzówka, Agnieszka Gutkowska, Olga Hilik, Yusup Kediev, Witold Klaus, Agnieszka Kwaśniewska, Karolina Łebek, Szymon Martyniuk, Zuzanna Mączyńska, Ewelina Moksecka, Katarzyna Słubik, Karol Templin, Katarzyna Wencel, Grzegorz Wilga, Aleksandra Wróblewska-Zgórzak, Joanna Zaremba.

1. Poradnictwo dla przymusowych migrantów

W sumie w 2010 r. opieką prawników i/lub doradcy integracyjnego objęte były **564 osoby** – cudzoziemcy, którzy ubiegali się o nadanie statusu uchodźcy lub otrzymali którąś z form ochrony międzynarodowej.

Poradnictwo w 2010 świadczone było w ramach projektów: „**Prawnicy na rzecz uchodźców IV**” realizowanego ze środków Europejskiego Funduszu na rzecz Uchodźców i budżetu państwa (we współpracy z Helsińską Fundacją Praw Człowieka, Kliniką Prawa Uniwersytetu Warszawskiego, Fundacją Polskie Forum Migracyjne, Instytutem Spraw Publicznych, Fundacją Instytut na Rzecz Państwa Prawa oraz Uniwersytetem Jagiellońskim), „**Wielokulturowe Mazowsze**” finansowanego ze środków Wojewody Mazowieckiego oraz „**Warszawa wielokulturowa**” finansowanego ze środków Urzędu m. st. Warszawy.

1.1. Poradnictwo prawne

Pomoc prawną świadczyliśmy cudzoziemcom ubiegającym się o nadanie statusu uchodźcy oraz osobom, które ten status już otrzymały, bądź też przyznano im ochronę uzupełniającą. Trzy razy w tygodniu porady udzielane były w języku rosyjskim, angielskim i polskim, a raz w tygodniu po francusku, angielsku i po polsku. Nasza działalność obejmowała pisanie odwołań od decyzji Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców oraz dokonywanie innych czynności związanych z procedurą rozpatrywania wniosków cudzoziemców o nadanie im statusu uchodźcy, takich jak np. sporządzanie wniosku dowodowego, udział w przesłuchaniu cudzoziemca, w przypadku gdy nasz prawnik występował jako pełnomocnik w jego sprawie.

Udzielaliśmy także porad prawnych cudzoziemcom, których status na terytorium Polski jest już uregulowany, tj. posiadają status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą. Najczęściej porady udzielane były z zakresu pomocy integracyjnej, pomocy socjalnej, prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, rozpoczynania działalności gospodarczej oraz innych zagadnień prawnych, z którymi cudzoziemcy mają problemy w swoim życiu (np. problemy w bankach, kontaktach z urzędami, kwestii związanych z wyrobieniem dokumentów, korzystania ze świadczeń medycznych, rejestracją w Urzędzie Pracy czy uzyskaniem numeru PESEL lub NIP). Pomagaliśmy także cudzoziemcom przebywającym w aresztach deportacyjnych i ośrodkach strzeżonych (drogą telefoniczną, za pośrednictwem poczty i faksu).

W 2010 roku udzieliliśmy porad prawnych **513 osobom w 660 sprawach**. Część spraw zakończono, część z nich znajduje się obecnie na różnych etapach postępowania administracyjnego i sądowo-administracyjnego. W ramach ponadkrajowego oddziaływania projektu, warto wspomnieć wystosowanie przez Stowarzyszenie Interwencji Prawnej wniosku do **Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu** o zastosowanie tzw. „interim measures” w sprawie jednego z klientów Stowarzyszenia. W 2007 roku Trybunał na wniosek Stowarzyszenia zalecił władzom polskim wstrzymanie procedury ekstradycyjnej i wydaleniowej do czasu wydania ostatecznego rozstrzygnięcia w postępowaniu dotyczącym wniosku klienta o nadanie mu statusu uchodźcy na terytorium RP. W 2010 roku sprawa nadal była w toku. W lutym 2010 roku Sąd Najwyższy uchylił postanowienie o dopuszczalności wydania i przekazał sprawę do ponownego rozpatrzenia. W czerwcu 2010 Sąd Okręgowy w Bielsku Białej stwierdził niedopuszczalność wydania cudzoziemca. Obecnie cudzoziemiec czeka na postanowienie Ministra Sprawiedliwości. Prawnik Stowarzyszenia stale pilotuje sprawę.

1.2. Dyżury doradcy integracyjnego i międzykulturowego oraz Centrum Wolontariatu

Od stycznia 2007 w Stowarzyszeniu odbywają się dyżury doradcy integracyjnego i międzykulturowego. Służy on cudzoziemcom swoją pomocą przy tłumaczeniach, wypełnianiu wniosków, sporządzaniu pism, w rozwiązywaniu problemów socjalnych, kontaktując ze sobą potencjalnych pracodawców i pracowników, po-

szukując mieszkań do wynajęcia, interweniując w sprawach urzędowych itp. Z porad doradcy integracyjnego skorzystało **120 osób w 363 sprawach**.

Swoją działalność kontynuowało też powstałe pod koniec 2006 roku **Centrum Wolontariatu**. Wolontariusze towarzyszyli cudzoziemcom jako tłumacze przede wszystkim w szpitalach oraz wspierali ich w codziennych zmaganiach w urzędach. Ich pracę organizował oraz sam udzielał się jako tłumacz koordynator Centrum. W sumie w 2010 odbyło się **1012 wizyt lekarskich z tłumaczem**. Niektórzy wolontariusze zaprzyjaźniają się ze swoimi podopiecznymi i pozostają z nimi w regularnym kontakcie, wspierając ich w miarę potrzebny w rozmaitych codziennych sprawach.

1.3. Poradnictwo w sprawach z zakresu dyskryminacji etnicznej i rasowej

W 2010 roku kontynuowaliśmy rozpoczęte w 2008 roku działania z zakresu przeciwdziałania dyskryminacji na tle etnicznym, narodowościowym i rasowym. Wspecjalizowany prawnik zajmował się analizą bieżących spraw prowadzonych w Stowarzyszeniu pod kątem naruszenia zasady niedyskryminacji. W przypadku stwierdzenia uchybień przez różnego rodzaju służby podejmował on odpowiednie interwencje.

W 2010 roku zainicjowane i kontynuowane były sprawy dotyczące: problemów cudzoziemców z uzyskaniem mieszkania komunalnego, odmowy przyznania cudzoziemce świadczeń rodzinnych, dyskryminacji i molestowania w miejscu pracy, odmowy udzielenia cudzoziemcom pomocy przez ośrodki interwencji kryzysowej, dyskryminacji cudzoziemców z pobytem tolerowanym w przedmiocie ubiegania się o polski dokument podróży, zapewnienia równego dostępu dzieci cudzoziemskich do opieki zdrowotnej, wsparcia ofiar przestępstw popełnionych z powodu nienawiści narodowościowej, dyskryminacji cudzoziemca przez jeden z marketów w Warszawie, dyskryminującej praktyki urzędów stanu cywilnego, niewłaściwego potraktowania przez policję trzech cudzoziemców oraz bezpodstawnego zatrzymania jednego z nich. Zakończona została sprawa przepisu prawnego dyskryminującego cudzoziemców – absolwentów PAN-u w przedmiocie starania się o zezwolenie na pracę. W dwóch z ww. spraw złożona została skarga kasacyjna do Naczelnego Sądu Administracyjnego. W jednej z nich NSA uznał, że doszło do dyskryminacji pośredniej cudzoziemki, której odmówiono przyznania świadczeń rodzinnych. Druga sprawa czeka na rozpoznanie.

Ponadto nadal zajmowaliśmy się bieżącym analizowaniem powstających przepisów prawnych i sprawdzaniem, czy nie dyskryminują one cudzoziemców. Inicjowaliśmy także działania legislacyjne poprzez sporządzanie różnego rodzaju pism do urzędów publicznych, w których zwracaliśmy uwagę na nieprawidłowe postępowania i wadliwe przepisy oraz proponowaliśmy ich odpowiednią korektę. Nasze doświadczenia zebrane w analizie pt. *Dyskryminacja cudzoziemców w Polsce 2009* zostały zaktualizowane w analizie pt. *Dyskryminacja cudzoziemców w Polsce 2008-2010*.

Działania te były prowadzone w ramach projektu „**Sąsiedzi czy intruzi – badania dyskryminacji cudzoziemców w Polsce**” współfinansowanego przez Europejski Fundusz na rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich i budżet państwa, prowadzonego wspólnie z Instytutem Spraw Publicznych i Instytutem Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego. W listopadzie 2010 odbyła się konferencja podsumowująca projekt; wydaliśmy także publikację zawierającą wyniki prowadzonych w ramach projektu badań pt. *Sąsiedzi czy intruzi? O dyskryminacji cudzoziemców w Polsce*, red. Witold Klaus, Warszawa 2010.

Stowarzyszenie jest także członkiem **Koalicji na Rzecz Równych Szans**, koordynowanej przez Polskie Towarzystwo Prawa Antydyskryminacyjnego. Głównym celem platformy jest prowadzenie merytorycznego dialogu z rządem odpowiedzialnym za opracowanie kompleksowego i skutecznego prawa antydyskryminacyjnego. Przedstawiciele Stowarzyszenia wraz z członkami i członkiniami innych organizacji opracowali krytyczne uwagi do projektu ustawy o równym traktowaniu, które następnie przekazane zostały Pełnomocniczcze ds. Równego Traktowania i zaprezentowane podczas konferencji prasowej. Niestety, większość uwag zgłoszonych przez Koalicję nie została uwzględniona, a ustawa w grudniu 2010 r. została podpisana przez Prezydenta RP.

Cały czas działa także specjalna strona internetowa poświęcona tematyce przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na rasę i pochodzenie etniczne: www.poradnik.interwencjaprawna.pl.

1.4. Praca z dziećmi i na rzecz dzieci cudzoziemskich

Bardzo wyraźnie w sferze naszych zainteresowań pozostają najmłodszy cudzoziemcy. W ramach działań skierowanych do dzieci imigrantów podjęliśmy następujące działania:

1.4.1. Od września do grudnia 2010 r. przy wsparciu urzędu m.st. Warszawy kontynuowaliśmy w Szkole Podstawowej nr 273, do której uczęszczało wiele dzieci czeczeńskich z ośrodka dla uchodźców na Bielanach, projekt „**Szkoła wielokulturowa III**”, mający na celu facylitację procesu integracji uczniów cudzoziemskich ze społecznością szkolną. W ramach projektu odbywały się dyżury asystenta procesu integracji – Czeczena, znającego język i kulturę polską, który pełnił rolę tłumacza oraz mediatora międzykulturowego pomiędzy uczniami imigranckimi a polskimi, pomiędzy uczniami a nauczycielami oraz rodzicami dzieci cudzoziemskich a nauczycielami. Prowadzone były także lekcje języka czeczeńskiego jako języka ojczystego z elementami kultury czeczeńskiej.

1.4.2. W ramach projektu „**Wielokulturowe Mazowsze**” dofinansowanego przez Wojewodę Mazowieckiego, zatrudniliśmy czeczeńskiego asystenta kulturowego również w Zespole Szkół w Coniewie k/Góry Kalwarii, gdzie uczą się dzieci uchodźców z pobliskiego ośrodka w Lininie. Prowadził on analogiczne działania, jak asystent w warszawskiej szkole.

2. Centrum Informacyjne dla Cudzoziemców

W 2010 kontynuowaliśmy rozpoczętą w lutym 2009 w ramach Sekcji ds. Cudzoziemców we współpracy z Mazowieckim Urzędem Wojewódzkim i Fundacją Polskie Forum Migracyjne realizację trzyletniego projektu „**Centrum Informacyjne dla Cudzoziemców**” współfinansowanego przez Europejski Fundusz na rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich i budżet państwa. W jego ramach prowadziliśmy poradnictwo dla wszystkich cudzoziemców legalnie przebywających w Polsce.

W projekcie pracuje troje prawników i czterech doradców, z których każdy posługuje się co najmniej dwoma językami obcymi. W ramach podnoszenia kwalifikacji, a także bieżącego nadzoru w okresie od 1 stycznia do 31 grudnia 2010 roku pracownicy brali udział w cotygodniowych spotkaniach merytorycznych z ekspertem i koordynatorem oraz w szkoleniach psychologicznych.

W ramach projektu prowadzone jest poradnictwo w siedzibie Stowarzyszenia, a ponadto jeden z doradców 4 razy w tygodniu dyżuruje w siedzibie Wydziału Spraw Cudzoziemców Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego, gdzie na miejscu udziela prostych informacji prawnych, a w sprawach trudniejszych kieruje obcokrajowców do Stowarzyszenia.

W trakcie trwania projektu w 2010 roku z usług Centrum Informacyjnego dla Cudzoziemców skorzystało **4949 osób** – 2348 osób z pomocy prawników i doradców w Centrum Informacyjnym Stowarzyszenia Interwencji Prawnej (w siedzibie Stowarzyszenia i w punkcie prowadzonym przez SIP w siedzibie Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego), zaś 2604 osób w Punkcie Informacyjnym Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego.

Nasi doradcy i prawnicy najczęściej spotykali się ze sprawami dotyczącymi małżeństw mieszanych, trudności w procedurze starania się o zezwolenie na zamieszkanie na czas oznaczony czy zbyt długie trwanie procedury. Bardzo często osoby przychodzące do nas pytają również o kwestie związane z podjęciem legalnej pracy w Polsce (jak uzyskać zezwolenie na pracę, kiedy można zawrzeć umowę o pracę, jak wygląda sprawa ubezpieczeń). Zdecydowaną największą część klientów stanowią obywatele Ukrainy, których pojawiło się aż 4 razy więcej niż plasujących się po nich obywateli Nigerii. Kolejną sporą grupę stanowią Białorusini i Rosjanie, Ormianie i Pakistańczycy. Następnie obywatele Ghany, Bangladeszu, Chin, Indii, Turcji, Egiptu, Nepalu, Wietnamu, Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej, Tunezji. Inne narodowości, pojawiające się rzadziej, lecz dość regularnie, to głównie mieszkańcy Afryki, krajów Arabskich, Ameryki Południowej i Łacińskiej. Pojawiają się także obywatele dalekiego Wschodu, na przykład Japonii, Tajlandii.

3. Szerzenie informacji oraz podnoszenie świadomości na temat cudzoziemców oraz ich praw i obowiązków w Polsce.

Naszym celem jest także pogłębianie i przekazywanie wiedzy na temat cudzoziemców, ich sytuacji prawnej i społecznej, a także szerzenie postawy otwartości i życzliwej akceptacji wśród polskiego społeczeństwa oraz pracowników instytucji i urzędów zajmujących się cudzoziemcami.

3.1. Spotkania, konferencje

W roku 2010 braliśmy udział w 108 spotkaniach roboczych, seminariach i konferencjach, w tym 16 międzynarodowych (odbywających się zarówno w Polsce jak i zagranicą), poświęconych różnym zagadnieniom związanym z obecnością migrantów, zwłaszcza przymusowych, w Europie.

Od września do grudnia 2010 przedstawiciele Stowarzyszenia brali aktywny udział w inicjatywie Fundacji dla Wolności „Etnolidze” – lidze halowej piłki nożnej, w której pod hasłem „**wykopmy rasizm ze stadionów**” grają Polacy wraz z cudzoziemcami mieszkającymi w Warszawie.

3.2. Publikacje

Członkowie sekcji mieli także swój udział w licznych publikacjach, poświęconych problematyce cudzoziemców. W tym roku opublikowaliśmy:

- 3 analizy z serii **Analizy, Raporty, Ekspertyzy (ARE) pt.:**
 - *Dyskryminacja cudzoziemców w Polsce 2008-2010;*
 - *Przeciwdziałanie dyskryminacji cudzoziemców – orzecznictwo sądów polskich oraz organów międzynarodowych 2010* (autorstwa zewnętrznych ekspertów);
 - *Prawne aspekty zawierania małżeństw polsko-cudzoziemskich;*
- Przedstawiciele SIP wzięli udział w opracowaniu polskiej części raportu *Immigration Index* dla Migration Policy Group z Brukseli.
- W publikacji *Rozwój społeczny. Krajowy Raport Polskiej Koalicji Social Watch 2009*, Warszawa 2010, ukazał się tekst Witolda Klaususa pt.: *Uchodźcy*.
- Na zlecenie Agencji Praw Podstawowych UE powstał raport współautorstwa Witolda Klaususa (wspólnie z Agnieszką Mikulską i Dorotą Hall z HFPC) na temat implementacji w polskim prawie Decyzji Ramowej Rady 2008/913/WSiSW w sprawie zwalczania pewnych form i przejawów rasizmu i ksenofobii za pomocą środków prawnokarnych.
- Byliśmy także współtwórcami **opracowania** pod redakcją Witolda Klaususa i Justyny Frelak pt. *Metodologia przygotowania bazy danych do identyfikacji zdarzeń o charakterze dyskryminacyjnym, ksenofobicznym czy rasistowskim*.
- Pracownicy SIP służyli pomocą ekspercką podczas powstawania raportów: Instytutu Spraw Publicznych dotyczącego bezdomności wśród uchodźców *Bezdomność uchodźców w Polsce. Wyniki badania pilotażowego* oraz Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka w zakresie przestępstw motywowanych nienawiścią: *Rasizm w Polsce Raport z badań wśród osób, które doświadczyły przemocy ze względu na swoje pochodzenie etniczne, rasowe lub narodowe*.

Stowarzyszenie jest także aktywnym członkiem oraz jednym z inicjatorów Forum Cudzoziemców, działającego przy Wojewodzie Mazowieckim i zrzeszającego mazowieckie organizacje pozarządowe, działające na rzecz cudzoziemców, a także instytucje publiczne różnego szczebla.

3.3. Szkolenia i wykłady

- 1) W ramach projektu szkoleniowego trwającego od stycznia do marca „Integracja dla samodzielności”, realizowanego przez Warszawskie Centrum Pomocy Rodzinie dla cudzoziemców objętych ochroną międzynarodową, prawnik SIP przeprowadził 60-godzinny kurs podstawa prawa polskiego i prawa pracy „Znam swoje prawa”.
- 2) W lutym prawnik SIP przedstawił sytuację prawną uchodźców w Polsce podczas spotkania na Wydziale Pedagogicznym UW z kołem naukowym Animacji Międzykulturowej "Transanima", którego działania koła koncentrują się na uwrażliwianiu społeczeństwa na sytuację osób odmiennych kulturowo w naszym kraju, zwłaszcza uchodźców, oraz zachęcaniu środowisk akademickich do dyskusji na temat sytuacji cudzoziemców i mniejszości narodowych w Polsce, jak również propagowaniu idei wielokulturowości na zasadach integracji społecznej.
- 3) 26 lutego prezes SIP współprowadził dyskusję wokół raportu Polskiej Koalicji Social Watch pt. "Rozwój społeczny – co wspiera polski rząd – rozwój czy wykluczenie społeczne?".

- 4) 25 marca Prezes SIP wygłosił wystąpienie pt. „Jak wytłumaczyć istnienie fanatyzmu i radykalnych ruchów społecznych? Pytanie o granice demokracji i prawa” w ramach cyklu filmowego DKF Imaginarium „Poza Prawem” organizowanego przez Fundację Filmowa Warszawa.
- 5) W kwietniu przedstawicielka SIP wzięła udział jako tłumaczka w 4 badaniach fokusowych prowadzonych przez Fundację Helsińską na zlecenie Europejskiej Agencji Praw Podstawowych, sprawdzających dostęp osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy do informacji i pomocy prawnej.
- 6) W czerwcu przedstawicielka SIP, uczestnicząca w pracach Komisji Dialogu Społecznego ds. Równego Traktowania przy Urzędzie m.st. Warszawy, wzięła udział w 3-dniowym szkoleniu „Akademia Skutecznej Komunikacji” organizowanym przez Federację Mazowia, adresowanym do przedstawicieli organizacji pozarządowych działających w Komisjach Dialogu Społecznego.
- 7) 14-15 czerwca odbyło się dwudniowe szkolenie „Legalność zatrudnienia i pobyt obywateli państw trzecich w Polsce” organizowane przez Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych, w którym udział wzięli wszyscy przedstawiciele Sekcji ds. Cudzoziemców, a także przedstawiciele innych organizacji i instytucji.
- 8) W lipcu, wrześniu oraz październiku koordynatorka Sekcji ds. Cudzoziemców oraz koordynatorka Centrum Wolontariatu wzięły udział jako tłumaczki w szkoleniach organizowanych przez Fundację MaMa w ramach projektu WCPR „Integracja dla samodzielności” dla czecheńskich mam z zakresu rozwoju dzieci, edukacji w Polsce oraz ochrony zdrowia kobiet i dzieci.
- 9) 8-9 października dwoje pracowników SIP wzięło udział w seminarium „Polityki publiczne i działania instytucji publicznych w zakresie walki z dyskryminacją. Doświadczenia i praktyki” organizowane przez Uniwersytet w Grenoble w ramach projektu, w którym brało udział Stowarzyszenie.
- 10) 7-10 października prawniczka SIP wzięła udział w szkoleniu we Florencji dotyczącym ochrony prawnej osób LGBT, organizowanym w ramach projektu "EQUAL JUS – European network for the legal support of LGBT rights".
- 11) Jesienią prawnicy SIP brali udział jako trenerzy w projektach „Psychoedukacja i wiedza obywatelska” oraz „Psychoedukacja drogą do integracji II” realizowanych na zlecenie Instytutu Spraw Publicznych. Przeprowadzili serię szkoleń z zakresu prawa uchodźczego w ośrodkach dla uchodźców.
- 12) W listopadzie prawnik SIP przeprowadził 4 szkolenia nt. problematyki uchodźczej dla nauczycieli warszawskich szkół w ramach projektu Biura Edukacji m.st. Warszawy *Comenius Regio*.

3.4. Media

Pracownicy Stowarzyszenia regularnie wypowiadają się także dla wszelkich mediów, w tym zagranicznych, o różnych aspektach obecności imigrantów, uchodźców w Polsce lub pomagają przy powstawaniu takich materiałów (np. rozmowa z niezależnymi dziennikarzami z Francji i Kanady planującymi długofalowy projekt dokumentalny na temat obecności i sytuacji uchodźców czecheńskich w Polsce, wypowiedzi dla radia Tok FM o problemach, z którymi borykają się uchodźcy czecheńscy oraz o kwestiach związanych z dyskryminacją, artykuły w „Gazecie Wyborczej”, „Rzeczpospolitej”, „Przekroju”, wypowiedzi dla „Polsat News” i „TVP Info” dot. zagadnień rasizmu i zagrożenia wykluczeniem społecznym cudzoziemców).

Rok 2010 został przez Komisję Europejską ogłoszony Europejskim Rokiem Walki z Ubóstwem i Wykluczeniem Społecznym. W ramach jego obchodów pokazywane są różne inicjatywy pomagające w wyjściu z sytuacji ubóstwa i przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu. Spośród wielu polskich organizacji pozarządowych **działania Stowarzyszenia Interwencji Prawnej zostały wybrane przez Komisję Europejską do pokazania jako dobra praktyka w tym względzie.** Poniżej link do filmu na ten temat:

<http://www.tvlink.org/povertyineurope/mediadetails.php?key=105c895a9c2ee542856d&title=Besik+-+Poland&titleleft=Your%20country>

4. Prowadzenie badań i monitoringów, a także działań rzeczniczych, dążących do właściwego stosowania obowiązującego prawa, a także do zmiany błędnych przepisów.

4.1. W ramach projektu „Sąsiedzi czy intruzi – badania dyskryminacji cudzoziemców w Polsce” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu na rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich i budżetu państwa, we współpracy z Instytutem Spraw Publicznych i Instytutem Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego w 2010 kontynuowane były monitoringi, działania lobbingsowe, rzecznicze oraz działania prawne w zakresie przeciwdziałania dyskryminacji cudzoziemców. Celem projektu było przeciwdziałanie dyskryminacji cudzoziemców w Polsce poprzez szczegółowe zbadanie stanu i przyczyn tego zjawiska. Zależało nam na

stworzeniu podstaw do skutecznej integracji poprzez zdiagnozowanie problemów, przed jakimi stają obco-krajowcy pochodzący z państw trzecich w Polsce, w kontekście dyskryminacji oraz przedstawieniu rekomendacji zmierzających do obniżenia napięć pojawiających się na drodze integracji obywateli państw trzecich z polskim społeczeństwem w tym kontekście.

W ramach projektu prowadzone były różnego rodzaju badania socjologiczne wśród migrantów, urzędników oraz praktyków, zajmujących się problematyką integracji oraz dyskryminacji (sprawdzały one różne sfery życia cudzoziemców w Polsce – stosunki sąsiedzkie, współpracę z urzędnikami oraz ogólnie występowanie zjawiska dyskryminacji wobec nich.). Prowadziliśmy także analizy prawne i politologiczne dotyczące zjawiska dyskryminacji poprzez badanie prawa i praktyki jego stosowania w Polsce oraz w innych państwach członkowskich UE.

Przedstawicielka Stowarzyszenia uczestniczyła w spotkaniach Pełnomocnika Prezydenta m.st. Warszawy ds. równego traktowania z organizacjami pozarządowymi, które zajmują się tematyką równości. Stowarzyszenie jest w gronie organizacji, które powołały Komisję Dialogu Społecznego ds. równego traktowania. W ramach współpracy z Pełnomocnikiem odbywały się comiesięczne kolejne spotkania organizacji pozarządowych zajmujących się tematyką przeciwdziałania dyskryminacji. Przedstawicielka Stowarzyszenia przygotowała projekt stanowiska Komisji Dialogu Społecznego ds. Równego Traktowania w przedmiocie zachowań funkcjonariuszy organów ścigania noszących znamiona rasizmu. Opracowane zostały także postulaty adresowane do służb mundurowych, m.in. mające na celu uwrażliwienie funkcjonariuszy na kwestie związane z cudzoziemcami i ich możliwą dyskryminacją. Przedstawicielka Stowarzyszenia włączyła się także w prace nad pilotażowym programem m.st. Warszawy „Warszawa Różnorodna”, w ramach grupy roboczej ds. przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na rasę i pochodzenie etniczne. Odbyło się kilka spotkań zespołu. Opracowany został słownik pojęć, przekazano materiały do wykorzystania w opracowaniu części dot. przeciwdziałania dyskryminacji ze względu na rasę i pochodzenie etniczne.

SIP włączył się w działania prowadzone przez MSWiA dot. opracowania tzw. mapy przestępstw z nienawiści. Opracowano i przekazano Ministerstwu listę przypadków monitorowanych przez Stowarzyszenie. Następnie przedstawiciele Stowarzyszenia wzięli udział w konferencji zorganizowanej przez MSWiA dot. opracowania tzw. mapy przestępstw z nienawiści.

Przedstawiciele Stowarzyszenia na zaproszenie Helsińskiej Fundacji Praw Człowieka uczestniczyli w Warsztatach Krajowych w ramach unijnej *Sieci ekspertów ds. społeczno-ekonomicznych w dziedzinie przeciwdziałania dyskryminacji* (tzw. SEN) ze względu na rasę i pochodzenie etniczne, religię i przekonania, wiek, niepełnosprawność, orientację seksualną, jak również ze względu na kilka przyczyn jednocześnie. Zgłoszone zostały uwagi do raportu przygotowywanego dla Komisji Europejskiej.

Przedstawicielka SIP-u wzięła także udział w posiedzeniu Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych, jakie miało miejsce w Sejmie i podczas którego została przedstawiona m.in. informacja na temat działań Pełnomocnika Rządu do Spraw Równego Traktowania na rzecz równego traktowania i ochrony przed dyskryminacją ze względu na pochodzenie rasowe i etniczne.

Wszystkie podejmowane przez SIP działania monitoringowe mają na celu poprzez dobrą diagnozę zjawiska pomóc w wypracowaniu skutecznych narzędzi i programów integracji migrantów w Polsce, w tym poprzez stworzenie rozwiązań strukturalnych i w ten sposób będą zapobiegać dyskryminacji w przyszłości.

4.2. W sierpniu i we wrześniu przedstawiciel Stowarzyszenia wraz z przedstawicielką Międzynarodowej Inicjatywy Humanitarnej prowadzili monitoring wszystkich ośrodków strzeżonych dla cudzoziemców, który obejmował wizyty studyjne w ośrodkach w Lesznowoli, Krośnie Odrzańskim, Białymstoku, Białej Podlaskiej, Przemyślu oraz Kętrzynie. W ramach monitoringu chcieliśmy zbadać przede wszystkim dostęp cudzoziemców do opieki medycznej, w także psychologicznej oraz dostęp dzieci przebywających w OS do edukacji. Raport z monitoringu został opublikowany na początku 2011 roku. Monitoring był realizowany w ramach projektu „**Watch 24**” współfinansowanego przez Open Society Institute.

4.3. Od połowy 2009 r. Stowarzyszenie Interwencji Prawnej jest partnerem międzynarodowego projektu **HUMA network** (Health for Undocumented Migrants and Asylum Seekers) koordynowanego przez Lekarzy Świata (Medecins du Monde France), mającego na celu zbadanie i polepszenie dostępu do opieki medycznej osób ubiegających się o nadanie statusu uchodźcy oraz przebywających nielegalnie na terenie Unii Europejskiej. W ramach projektu podejmowane są działania o charakterze badawczo-rzeczniczym. W 2010 roku powstał raport dotyczący prawnych gwarancji w dostępie ww. grup cudzoziemców do opieki medycz-

nej w Polsce (opublikowany w 2011). Jesienią przeprowadzono także badanie ankietowe wśród ww. grup cudzoziemców dotyczące ich dostępu do opieki medycznej w praktyce, którego wyniki zostały opublikowane w 2011 roku. W ramach projektu odbyły się także dwa seminaria zrzeszające członków HUMA Network – w marcu w Atenach oraz w grudniu w Brukseli – w których wzięła udział przedstawicielka SIP.

5. Nowe projekty

W 2011 r. kontynuujemy realizację projektu finansowanego z Europejskiego Funduszu na rzecz Uchodźców „Prawnicy na rzecz uchodźców IV”. W jego ramach udzielamy pomocy prawnej oraz międzykulturowej i integracyjnej uchodźcom oraz osobom ubiegającym się o ten status, a także prowadzimy Centrum Wolontariatu. Wyżej wymienioną działalność będziemy także przez następne 2 lata kontynuować w ramach rozpoczętego w grudniu 2009 projektu „Warszawa wielokulturowa” współfinansowanego przez urząd m.st. Warszawy

Kontynuujemy również rozpoczętą w lutym 2009 r. realizację projektu „Centrum Informacyjne dla Cudzoziemców” we współpracy z Mazowieckim Urzędem Wojewódzkim i Polskim Forum Migracyjnym współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu na rzecz Integracji Obywateli Państw Trzecich.

Trwają również prace w ramach międzynarodowego projektu HUMA network. W lutym zostaną opublikowane dwa raporty. Na przełomie lutego i marca planujemy seminarium podsumowujące projekt, podczas którego zaprezentujemy wyniki raportu prawnego i raportu z badań terenowych oraz zaproponujemy rekomendacje.

W naszym zainteresowaniu nadal pozostają dzieci cudzoziemskie – styczeń rozpoczynamy projekt „Dzieci dla integracji – warsztaty międzykulturowe” – dofinansowany przez program „Młodzież w działaniu” Unii Europejskiej. Tematem projektu jest integracja dzieci polskich i dzieci uchodźców oraz ich rodzin poprzez wspólną aktywność artystyczną. Grupą docelową są dzieci i młodzież (polskie i uchodźcze - w sumie ok. 60 dzieci) w przedziale wiekowym od 8 do 14 roku życia, mieszkające we wsi Moszna i sąsiednim Brwinowie. Przeprowadzone zostaną warsztaty filmowe, plastyczne, muzyczne, aktorskie, taneczne i fotograficzne, a także zajęcia kulinarne.

Stowarzyszenie przy realizacji zadań Sekcji ds. Cudzoziemców współpracuje z: Instytutem Spraw Publicznych, Helsińską Fundacją Praw Człowieka, Instytutem Socjologii Uniwersytetu Warszawskiego, Polskim Forum Migracyjnym, Centrum Inicjatyw Międzykulturowych, Fundacją Instytut na Rzecz Państwa Prawa, Fundacją Międzynarodowa Inicjatywa Humanitarna, a także z: Wojewodą Mazowieckim, Urzędem Miasta Stołecznego Warszawy, Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i Administracji, Urzędem ds. Cudzoziemców.

SEKCJA POMOCY DZIECKU I RODZINIE

koordynatorka sekcji: Agnieszka Kwaśniewska

Członkinie sekcji: Małgorzata Łojkowska, Evelina Moksecka, Małgorzata Pomarańska-Bielecka, Olga Trocha (d. Kudanowska).

1. Poradnictwo w sprawach indywidualnych.

W ramach pomocy prawnej we wszystkich projektach w 2010 roku Sekcja Pomocy Dziecku i Rodzinie podjęła następujące działania:

- **poradnictwo telefoniczne** – udzielonych **279** porad telefonicznych we wszystkich sprawach związanych z rodzinną opieką zastępczą.
- **interwencje** – podjęto **205** spraw – było to każde działanie podejmowane przez prawnika w celu udzielenia pomocy prawnej, wiążące się z wykonaniem dodatkowej pracy na rzecz klienta, takie jak: przygotowanie pisma lub projektu pisma procesowego, interwencja telefoniczna lub pisemna w urzędach, instytucjach, sądach, przesłanie wzoru wniosku lub pisemna interpretacja przepisu.
- opieką Sekcji było objętych **139 klientów** – rozumiemy przez to osobę lub osoby korzystające bezpośrednio (z wyłączeniem spraw z infolinii) z naszej pomocy w różnych sprawach, często w jednej sprawie

udzielanych jest kilka porad.

- **konsultacje** – osobiste spotkania prawnika w biurze Stowarzyszenia z klientami – **27** osób.

Większość spraw prowadzonych przez Stowarzyszenie to sprawy zgłoszone drogą elektroniczną (porady mailowe - **115**), a **27** klientów osobiście zgłosiło się do biura Stowarzyszenia po pomoc prawną. **164** sprawy zgłoszone Stowarzyszeniu zostały zakończone w 2010 roku, **1** sprawa została zawieszona, **4** przekazaliśmy specjalistycznym instytucjom, pozostałe są nadal prowadzone w ramach pomocy prawnej Stowarzyszenia.

1.1. „Prawnicy na rzecz dzieci pozbawionych opieki”

Od 1 grudnia 2009 roku do 31 sierpnia 2010 roku realizowaliśmy projekt „Prawnicy na rzecz dzieci pozbawionych opieki” finansowany przez Polsko – Amerykańską Fundację Wolności w ramach Programu "Obywatel i Prawo V". Celem projektu było świadczenie pomocy prawnej i edukacja prawna rodzin zastępczych, osób prowadzących rodzinne domy dziecka oraz zainteresowanych adopcją lub rodzicielstwem zastępczym. Projekt odpowiadał na potrzebę poradnictwa prawnego dla ww. grup, związaną z brakiem wyspecjalizowanych w tym zakresie organizacji czy nawet profesjonalnych pełnomocników. Tylko świadome korzystanie przez rodziny zastępcze i adopcyjne z ich uprawnień umożliwi umocnienie tych zmarginalizowanych grup, a w jego następstwie – promocję szeroko rozumianej idei rodzicielstwa zastępczego.

Projekt zakładał prowadzenie poradnictwa prawnego w następujących formach: telefonu interwencyjnego – konsultacyjnego, konsultacji bezpośrednich, listownych oraz poprzez e-mail. W sprawach tego wymagających prowadzone były interwencje na rzecz beneficjentów przed właściwymi organami, instytucjami lub sądami. W ramach projektu prowadzona była także litygacja strategiczna, polegająca na prowadzeniu spraw tak, by doprowadzić do precedensowych orzeczeń i decyzji. Dzięki tym działaniom możliwa była nie tylko pomoc prawna w sprawach konkretnych klientów, ale także systematyczna zmiana linii orzeczniczej i decyzyjnej w sądach i organach administracji, co owocuje już wobec wszystkich rodzin zastępczych i adopcyjnych.

Elementem działań na rzecz edukacji prawnej rodzin było stworzenie komentarza do przepisów dotyczących rodzicielstwa zastępczego. Został on umieszczony na stronie internetowej Stowarzyszenia, dzięki czemu będzie dostępny dla wszystkich zainteresowanych osób. Stworzenie tej publikacji przyczyniło się do wzrostu świadomości prawnej czytelników, jako że przedstawia w przystępny sposób wszystkie przepisy prawne dotyczące rodzicielstwa zastępczego. Zasięg działań w ramach Projektu i informacji o nim został zwiększony przez prowadzenie i aktualizację strony internetowej, na której umieszczone zostały publikacje, akty prawne oraz wzory pism procesowych, dzięki czemu beneficjenci otrzymali dostęp do bieżących informacji o stanie prawnym i praktyce orzeczniczej. W ramach Projektu została przeprowadzona rekrutacja wśród studentów prawa oraz aplikantów do **wolontariatu** na rzecz beneficjentów.

1.2. Konsultacje prawne dla Ośrodka Wsparcia Rodzinnej Opieki Zastępczej „PORT”

Rok 2010 był kolejnym rokiem owocnej współpracy z Towarzystwem „Nasz Dom” przy realizacji projektu Ośrodek Wsparcia Rodzinnej Opieki Zastępczej „PORT”. W ramach współpracy Stowarzyszenie jest konsultantem prawnym pracowników Ośrodka oraz jego podopiecznych. Prowadzimy szkolenia prawne dla opiekunów zastępczych oraz udzielamy porad w sprawach indywidualnych. Współpraca będzie kontynuowana w następnych latach.

1.3. „Strefa Aktywnych Kobiet”

Od 1 września - 30 listopada 2010 realizowaliśmy projekt Strefa Aktywnych Kobiet finansowany ze środków Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Celem projektu była promocja idei zarządzania wiekiem oraz przeciwdziałanie stereotypom dotyczącym zatrudnienia kobiet w wieku średnim i starszym. W ramach projektu powstała strona internetowa www.kobiety.interwencjaprawna.pl dotycząca różnych aspektów aktywności zawodowej kobiet po ukończeniu 50 roku życia, publikacja, której przedmiotem jest analiza przepisów prawnych pod kątem wprowadzania przez polskich pracodawców różnych systemów zarządzania wiekiem, informator, który stanowi kompendium wiedzy dla kobiet, chcących skuteczniej korzystać z prawa pracy lub myślących o rozpoczęciu własnej działalności społecznej lub gospodarczej oraz informator dla pracodawców, który dostarczy im praktycznej wiedzy na temat możliwych na gruncie prawa polskiego rozwiązań sprzyjających zarządzaniu różnorodnością w firmie. Promocji idei zarządzania wiekiem służyła także strona na portalu społecznościowym Facebook.com.

2. Szerzenie informacji oraz podnoszenie świadomości na temat praw dziecka i rodzinnych form opieki zastępczej oraz praw i obowiązków.

2.1. Komentarz do przepisów

W ramach realizacji projektu „Prawnicy na rzecz dzieci pozbawionych opieki” został wydany komentarz prawny dotyczący przepisów ustawy o pomocy społecznej w sprawie rodzinnych form opieki zastępczej. Zawiera on informacje na temat uregulowań prawnych oraz ich prawidłowej interpretacji wypracowanej w trakcie lat pracy naszych prawników. Warto podkreślić, iż nikt w Polsce nie prowadzi tak rozwiniętego poradnictwa prawnego dla tej grupy docelowej i tym samym nikt poza nami nie dysponuje tak rozległą wiedzą na temat spraw problematycznych. Komentarz jest dostępny do bezpłatnego pobrania na stronie SIP w publikacjach.

2.2. Aktualizacja poradnika prawnego

Przy współpracy z organizacją Dzieci Które Kochacie Fundacją Archon+ zaktualizowaliśmy poradnik prawny dla rodzinnych form opieki zastępczej. Poradnik został włączony w większą publikację Fundacji „Poradnik Rodzicielstwa Zastępczego”.

2.3. Dzieci i młodzież w opiece zastępczej - Odkryjcie swoje prawa!

Stowarzyszenie wzięło udział w pracach nad przystosowaniem poradnika Rady Europy dla dzieci w pieczy zastępczej do standardów polskiego prawa. Prace zainicjowali Rzecznik Praw Dziecka i Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce. Broszura zawiera informacje o prawach dziecka w opiece zastępczej napisane w sposób przejrzysty i zrozumiały dla młodego czytelnika. Publikacja jest uzupełniona komiksami wprowadzającymi w każdy nowy temat. Dystrybucją broszury zajmuje się Stowarzyszenie SOS Wioski Dziecięce w Polsce.

2.4. Strona internetowa

Cały czas jest także uzupełniana i aktualizowana strona internetowa dotycząca rodzinnych form opieki zastępczej www.rodziny.interwencjaprawna.pl. Zamieszczone na niej zostały główne informacje dotyczące prawnych aspektów rodzinnych form opieki zastępczej, form pomocy prawnej udzielanej przez Stowarzyszenie, a także odpowiedzi na najczęściej zadawane pytania (wybór pytań opracowanych na potrzeby poradnika „Rodzinne formy opieki zastępczej – poradnik prawny”). Na stronie znajduje się baza aktów prawnych oraz wzory pism procesowych. W 2010 roku uzupełniliśmy stronę o kolejne publikacje Sekcji. Na stronie internetowej Sekcji w ciągu całego 2010 roku odnotowaliśmy ponad **51 805 wejść**.

2.5. Udział w konferencjach i spotkaniach

Promowaniu zmian prawnych służył także nasz udział w konferencjach i seminariach dotyczących rodzinnej opieki zastępczej. Szczególnie istotny był nasz udział w **Koalicji na rzecz Rodzinnej Opieki Zastępczej**. Zrzesza ona organizacje i instytucje pracujące na rzecz zastępczych form opieki. Jej celem jest poprawa sytuacji (również prawnej) rodzin zastępczych w Polsce. Spotkania Koalicji odbywają się raz na kwartał. Stowarzyszenie uczestniczy w nich w charakterze konsultanta prawnego.

Przedstawiciel Sekcji brał udział w zespole roboczym przy Biurze Polityki Społecznej m.st. Warszawy nad **programem operacyjnym Rodzina** w grupie III *Zastępcze formy opieki nad dzieckiem*. W ramach tych prac stworzona została strategia działań na rzecz warszawskich rodzin. Obejmują one wszystkie rodziny, proponują rozwiązania pomocowe, ale i kulturalno-rozrywkowe. W 2010 roku rozpoczęte działania na rzecz powstania stałego zespołu programowego, do którego także zgłosił się nasz przedstawiciel.

Braliśmy także udział w konferencjach i seminariach. Do najważniejszych zaliczyć można: „Najmłodszy Obywatele RP: opieka – edukacja – wychowanie”, Panel dyskusyjny na temat usamodzielnienia wychowanków opieki zastępczej, „Pomoc dzieciom - ofiarom przestępstw”.

2.6. Media

Promowaniu rodzinnej opieki zastępczej służyła także nasza obecność w mediach. Nasi prawnicy występowali w programach telewizyjnych stacji TVP INFO, TVN24 i Polsatu News.

3. Interwencje na szczeblu instytucji i urzędów państwowych, dążące do właściwego stosowania obowiązującego prawa, a także do zmiany błędnych przepisów.

W ramach prac Sekcji poprowadzone zostały także ważne sprawy precedensowe:

3.1. Kwalifikacja na rodzinę zawodową – pozew cywilny

Wiele spraw zgłaszanych Stowarzyszeniu przez rodziny zastępcze dotyczy ustanowienia rodziny zastępczej zawodowej. Procedura dotycząca ich tworzenia nie jest jednolita, a interpretacja przepisów budzi sporo kontrowersji. Teoretycznie rodziną zastępczą zawodową może zostać każda rodzina, która spełnia wymagania przewidziane w art. 75 ustawy o pomocy społecznej. Z rodziną, która będzie pełniła funkcję zawodowej niespokrewnionej z dzieckiem rodziny zastępczej, starosta zawiera umowę zlecenia. Nie jest to umowa o pracę, w związku z tym nie wynikają z niej tzw. uprawnienia pracownicze (np. urlop, staż pracy, itp.). Podpisanie umowy zlecenia z rodziną zastępczą na bycie rodziną zastępczą zawodową nie jest uznaniową decyzją starosty. Od decyzji odmownej kandydaci mogą się odwołać do sądu cywilnego. W wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 17 lutego 2009 roku (sygnatura I OSK 384/08) Sąd wskazał, iż decyzja odmowna starosty nie jest decyzją administracyjną i kandydatom nie przysługuje odwołanie w trybie administracyjnym. Nie oznacza to jednak braku kontroli nad omawianym rozstrzygnięciem starosty. Zdaniem sądu *osoby współpracujące z organami administracji samorządowej w organizowaniu pomocy społecznej na zasadzie partnerstwa mogą poszukiwać ochrony w ramach procesu cywilnego, zmierzając w ten sposób do zobowiązania starosty do zawarcia umowy zlecenia. Tym samym kontroli sądowej poddana zostanie kwestia dysponowania środkami publicznymi w sferze dotyczącej organizowania opieki i wychowania w rodzinie zastępczej.* Tak więc jeśli rodzina spełnia kryteria opisane w art. 75 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej, czyli odbyła szkolenie na rodzinę zawodową i ma pozytywną opinię, a starosta bez podania ważnej przyczyny odmawia podpisania umowy z rodziną, może złożyć pozew do sądu cywilnego. W 2010 roku kolejne rodziny zastępcze niespokrewnione złożyły pozwy do sądu. Stowarzyszenie monitoruje te sprawy.

3.2. Zawieszenie pomocy na usamodzielnienie

Wychowankowi rodziny zastępczej zawieszono wypłatę pomocy na kontynuację nauki z powodu tego, że był zagrożony brakiem promocji do kolejnej klasy. Decyzja o zawieszeniu została wydana mimo nieprzeprowadzenia wywiadu środowiskowego, a zawieszenie pomocy nastąpiło z mocą wsteczną. Ponadto w sposób nieuprawniony PCPR interpretował przesłankę „szczególnych okoliczności związanych z tokiem nauki”, uprawniających do zawieszenia pomocy. W postępowaniu wystąpił szereg zaniedbań proceduralnych. Stowarzyszenie sporządziło skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego. Sprawa zakończyła się w 2010 roku sukcesem, WSA uchyliło decyzję.

3.3. Zawieszenie pomocy rodzinie zastępczej w trakcie urlopowania dziecka

Zgodnie z art. 78 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej rodzinie zastępczej udziela się pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w niej dziecka. Do Stowarzyszenia zaczęły docierać informacje, że w okresie, gdy dziecko czasowo nie przebywa w rodzinie zastępczej, np. z powodu tzw. urlopowania, powiaty odbierają na ten czas pomoc na częściowe utrzymanie dziecka w rodzinie zastępczej. Naszym zdaniem, jest to praktyka niezgodna z prawem. Według SIP pomoc nie przysługuje w wypadku rezygnacji rodziny z tejże pomocy w sposób wyraźny, tj. na piśmie. W przypadku wykorzystywania pomocy pieniężnej niezgodnie z przeznaczeniem lub jej marnotrawienia, pomoc ta może być przyznana w części lub w całości w formie niepieniężnej. Natomiast zmniejszenie pomocy może zostać dokonane jedynie na podstawie art. 78b ustawy o pomocy społecznej. W żadnym z tych wypadków nie ma mowy o czasowym pobycie dziecka u rodziny biologicznej.

Jedni z naszych klientów, którym odebrano pomoc, zdecydowała się odwołać od decyzji PCPR. Obejmując pomocą tę sprawę, SIP sporządziło jeszcze w 2009 roku odwołanie do Samorządowego Kolegium Odwoławczego, które podtrzymało decyzję PCPR. Przekonani o słuszności naszej interpretacji przepisów, klienci poprosili o sporządzenie skargi do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego. WSA w Warszawie (sygn. akt. I SA/Wa 110/10) przychyliło się do naszej skargi, uznając jej argumenty za zasadne. WSA podniosło, iż z samego upoważnienia ustawowego wynika już, że przebywanie dziecka poza rodziną zastępczą nie wyklucza jego finansowania ze środków publicznych. Teza ta jest uzasadniona zwłaszcza, jeśli ma się na

uwadze subsydiarną rolę rodziny zastępczej oraz to, że na realizację zasad i celów pomocy społecznej w tym przypadku należy patrzeć przez pryzmat dzieci.

Stowarzyszenie przy realizacji zadań Sekcji Pomocy Dziecku i Rodzinie współpracuje z: Fundacją „Przyjaciółka”, Koalicją na rzecz Rodzinnej Opieki Zastępczej, Towarzystwem „Nasz Dom”, Stowarzyszeniem SOS Wioski Dziecięce, Fundacją Ernst&Young, Mazowiecką Fundacją Rodzin Zastępczych, Federacją Organizacji Służebnych MAZOWIA,

a także: Rzecznikiem Praw Obywatelskich, Rzecznikiem Praw Dziecka, Warszawskim Centrum Pomocy Rodzinie, Urzędem m.st. Warszawy.

OŚRODEK MEDIACJI

Koordynatorka O-środka: Joanna Kubiak

Członkowie: mediatorzy: Piotr Baczyński, Joanna Figura, Jan Kowalski, Agnieszka Kwaśniewska, Natalia Osica, Małgorzata Pawlonka, Paweł Waszkiewicz, Aleksandra Winiarska, mediatorzy, którzy ukończyli staż oczekujący na wpis na listę: Magdalena Barańska, Monika Król, Ilona Miller-Groniecka, Janusz Gwiazdowski oraz członkowie niemediujący – Maria Niełaczna, Witolda Klaus.

1. Mediacje

Ośrodek prowadzony przez Stowarzyszenie jest wpisany na listę organizacji godnych zaufania w Sądach Okręgowych: Warszawa oraz Warszawa-Praga jako instytucja uprawniona do prowadzenia mediacji w sprawach karnych, w sprawach nieletnich oraz cywilnych.

W roku 2010 do O-środka Mediacji skierowano **85 mediacji**, w porównaniu z latami ubiegłymi w dalszym ciągu rośnie liczba nadsyłanych mediacji. Największą liczbę spraw kieruje do Ośrodka VII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy. Ośrodek przyjmuje i szkoli nowych mediatorów. W 2010 r. staż ukończyły Magdalena Barańska, Monika Król oraz Ilona Miller-Groniecka. Do grona mediatorów współpracujących z Ośrodkiem dołączył Janusz Gwiazdowski. Wszystkie te osoby zostaną w roku 2011 wpisane na listę mediatorów Ośrodka Mediacyjnego przy SIP.

2. Projekty mediacyjne realizowane w szkołach

Od 2007 roku Stowarzyszenie Interwencji Prawnej realizuje projekty, mające na wdrażanie w szkołach rozwiązywania konfliktów na drodze mediacji. Polegają one na przygotowywaniu zarówno młodzieży do wcielania się w rolę mediatorów w drobnych konfliktach rówieśniczych, jak również nauczycieli do stosowania w szkole sprawiedliwości naprawczej. Pierwszy projekt pt. „Szkoła radzenia sobie z konfliktem” został zrealizowany w Gimnazjum nr 82 im. prof. Tadeusza Kotarbińskiego na Bemowie w 2007 roku. W roku 2010 przeprowadzono czwartą już edycję projektu współfinansowanego ze środków Urzędu m.st. Warszawy. W tym roku projekt pt. „**Pomysł na konflikt – mediacja w szkole**” był realizowany w Gimnazjum nr 48 w Warszawie, w której przeszkolono **22 nauczycieli** w ramach szkolenia informacyjnego, **19 nauczycieli** w ramach szkolenia pogłębionego (w zakresie skutecznej komunikacji, psychologii konfliktu i mediacji) i **219 uczniów** w zakresie rozwiązywania konfliktów bez przemocy. Szkoły, z którymi współpracujemy, otrzymują też dobrane bezpłatne wsparcie już po zakończeniu cyklu projektowego (konsultacje lub prowadzenie mediacji wspólnie z przeszkolonym w projekcie nauczycielem). Działania takie prowadzone są *pro bono*. W roku 2010 do kierownika Ośrodka Mediacji zgłosiła się szkoła z Dzielnicy Bemowo zainteresowana kompleksową współpracą dot. szkoleń dla uczniów i Rady Pedagogicznej. Jest to Zespół Szkół nr 46 wraz z którym rozpoczęliśmy starania o dofinansowanie kolejnego projektu „Pomysł na konflikt”.

W roku 2009 nawiązano również współpracę z Urzędami Dzielnicy Bemowo, która w roku 2010 była kontynuowana. W maju została zrealizowana kolejna edycja projektu „**Ja się nie biję**”, w ramach którego trenerzy Ośrodka Mediacji poprowadzili lekcje na temat rozwiązywania konfliktów bez przemocy dla **424 uczniów** szkół podstawowych (20 klas).

3. Działania dotyczące wizerunku Ośrodka Mediacji

W roku wzięliśmy też udział w IV Międzynarodowym Dniu Mediacji – mediatorzy SIP uczestniczyli w konferencji zorganizowanej z tej okazji przez Ministerstwo Sprawiedliwości i uczestniczyli we wspólnej akcji ośrodków mediacyjnych działających w Warszawie, która miała na celu promocję mediacji. Kontynuowaliśmy doszkalanie mediatorów – 12.04.2010 r. odbyło się szkolenie dot. mediacji w języku Porozumienia bez Przemocy, które poprowadziła Magdalena Barańska. W czerwcu 2010 r. w ramach współpracy z Centrum Rozwiązywania Sporów i Konfliktów przy Uniwersytecie Warszawskim mediatorzy Ośrodka mieli okazję wziąć udział w spotkaniu z Johnem Upchurchem – mediatorem amerykańskim.

4. Szkoła Sprawiedliwości Naprawczej

Szkoła została stworzona przez SIP we współpracy z Instytutem Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk. IV edycja rozpoczęła się 2 marca 2010 r. Założycielami Szkoły, a jednocześnie jej opiekunami i wykładowcami są Witold Klaus oraz Maria Niełacna. Ponadto z ramienia Stowarzyszenia seminaria prowadzą eksperci z różnych dziedzin prawa, socjologii, psychologii oraz mediacji. Szkoła działa pod opieką merytoryczną prof. Dobrochny Wójcik.

Uczestnikami Szkoły SN są studenci różnych kierunków, m.in. pedagogiki, prawa, resocjalizacji lub innych kierunków humanistycznych. Zajęcia organizowane są w trybie seminaryjnym. Każde z nich jest poświęcone odrębnej tematyce z zakresu sprawiedliwości naprawczej w Polsce i na świecie, która jest przedstawiana z punktu widzenia zarówno teoretyków jak i praktyków.

Program Szkoły SN przewiduje także dwudniowe warsztaty, podczas których studenci mają możliwość przećwiczenia w interaktywny sposób tematów związanych z komunikacją, mediacją oraz sesją sprawiedliwości naprawczej.

Stowarzyszenie przy realizacji zadań Sekcji O-środka Mediacji współpracuje z: Instytutem Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk, Stowarzyszeniem Mediatorów Rodzinnych, Centrum Rozwiązywania Sporów i Konfliktów przy Uniwersytecie Warszawskim, Biurem Edukacji Urzędu m.st. Warszawy oraz z dzielnicami Wola i Bemowo.

SEKCJA „WOLNOŚĆ”

Koordynatorka sekcji: Maria Niełacna

Członkowie sekcji: Karolina Chyła, Marta Jakubowska-Brodecka, Witold Klaus.

Sekcja „Wolność” działa na rzecz przestrzegania reguł postępowania z osobami pozbawionymi wolności, a w razie potrzeby, wzmocnienia ich ochrony przed torturami oraz nieludzkim lub poniżającym traktowaniem albo karaniem. Sekcja podejmuje także starania mające na celu ułatwienie dostępu więźniów do pomocy prawnej i instytucji życia publicznego. Działania podejmowane są zarówno w interesie publicznym i przyczyniają się do poszanowania prawa przez funkcjonariuszy publicznych oraz wzmocnienia praworządnego państwa, jak i indywidualnym, na rzecz osób pozbawionych wolności, w szczególności więźniów.

1. Poradnictwo prawne dla więźniów z warszawskich jednostek penitencjarnych

Dzięki wsparciu Fundacji Open Society Institute w ramach strażniczego projektu **Watch 24** prawniczka Stowarzyszenia w minionym roku regularnie raz w tygodniu, udzielała porad prawnych więźniom z warszawskich jednostek penitencjarnych (Areszty Śledcze w Warszawie-Białołęce, Warszawie-Grochowie i Warszawie-Służewcu oraz w Zakładzie Karnym w Warszawie-Białołęce).

Do końca 2010 r. (od 1 marca 2009 r.) prawnik przyjął **199 skazanych** i rozpatczył **207 spraw**. Udzielał porad ustnych, a także pisemnych w odpowiedzi na listy więźniów, pomagał w sporządzeniu pism urzędowych lub procesowych oraz prośb i wniosków kierowanych do organów postępowania wykonawczego.

Najczęściej zgłaszane przez skazanych problemy dotyczyły:

- wyroków łącznych, czyli przesłanek i warunków formalnych wystąpienia z wnioskiem o taki wyrok;

- prawa lokalowego, w szczególności warunków ubiegania się o przydzielenie lokalu socjalnego i zabezpieczenia własnego lokalu, a także przeciwdziałanie eksmisji;
- podstaw do wystąpienia z pozwem o odszkodowanie za naruszenie godności osobistej w związku z przeludnieniem i warunkami bytowymi cel mieszkalnych.
- spraw rozwodowych, w szczególności odpowiedzi na pozew rozwodowy, przebiegu rozprawy, przesłanek orzeczenia rozwodu oraz przesłanek zaskarżenia wyroku. Do tej kategorii spraw należało zaliczyć także tzw. sprawy około rozwodowe, dotyczące alimentów na rzecz dzieci lub małżonka oraz przesłanek ograniczenia władzy rodzicielskiej nad dziećmi.
- prawa socjalnego, czyli zakresu i form pomocy społecznej przysługującej skazanym, zwłaszcza z Funduszu Pomocy Postpenitencjarnej oraz ośrodka pomocy społecznej;
- skarg na przewlekłość postępowania na podstawie ustawy z 17 czerwca 2004 r. o skardze na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu przygotowawczym prowadzonym lub nadzorowanym przez prokuratora i postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki (Dz.U. Nr 179, poz. 1843).

Regularna i stała obecność prawnika na terenie warszawskich jednostek penitencjarnych pełniła także funkcję strażniczą. Poradnictwo pozwoliło na uważne przyjrzenie się, jak w praktyce działają przepisy prawa w stosunku do więźniów. Na tej podstawie Stowarzyszenie przeanalizowało problemy prawne zgłaszane przez więźniów, co umożliwiło zidentyfikowanie problemów, które – prócz ewentualnej interwencji – wymagałyby objaśnienia np. w formie broszury.

2. Monitoring więzień

2.1. Postępowania ze skazanymi przy przyjęciu do zakładu karnego w celu odbycia kary pozbawienia wolności

W 2010 r., w ramach projektu *Watch 24* zakończyliśmy monitoring na temat „Postępowania ze skazanymi przy przyjęciu do zakładu karnego w celu odbycia kary pozbawienia wolności w świetle regulacji krajowych i standardów Rady Europy”. Aby sprawdzić, jak wygląda postępowanie przy przyjęciu skazanych do zakładu karnego w celu odbycia kary pozbawienia wolności, a także, czy i w jakim zakresie Polska realizuje europejskie standardy, wizytowaliśmy siedem Aresztów Śledczych położonych w różnych regionach Polski (w Radomiu, Piotrkowie Trybunalskim, Poznaniu, Lublinie, Szczecinie, Bydgoszczy oraz w Kielcach).

Zakres monitoringu dotyczył: procedur towarzyszących przyjęciu skazanego do jednostki penitencjarnej, tzw. okresu przejściowego, wprowadzającego skazanego do reguł porządku wewnętrznego w konkretnej jednostce, jak i porządku odbywanej kary. Sposób i skutek tego wprowadzenia ma istotny wpływ na stosunek skazanego do odbywanej kary, realizację przez niego uprawnień oraz wywiązywanie się z obowiązków. W konsekwencji decyduje o skuteczności wykonywanej kary pozbawienia wolności, a więc o stopniu zabezpieczenia społeczeństwa przed przestępczością. Świadczy także o respektowaniu przez funkcjonariuszy zasady humanitarnego postępowania z więźniami.

W okresie 13 października 2009 r. – 13 stycznia 2010 r. w ramach monitoringu przeprowadziliśmy dwudniowe wizytacje wytypowanych wcześniej aresztów śledczych. Podczas wizytacji obserwowaliśmy cele przejściowe i pomieszczenia, z których korzystają skazani przyjęci do jednostki w ciągu pierwszych 14 dni pobytu. Prowadziliśmy też indywidualne wywiady ze skazanymi i z personelem więziennym, jak również badaliśmy dokumentację osobową skazanych. Zwieńczeniem badań był syntetyczny raport opisujący zaobserwowany przez nas stan faktyczny – dobre i złe (niespełniające standardów) praktyki.

2.2. Funkcjonowanie najstarszych jednostek penitencjarnych w Polsce

W okresie od 11 lipca do 2 września 2010 r. w ramach projektu *Watch 24* przeprowadziliśmy drugi monitoring na temat „Najstarszych jednostek penitencjarnych w Polsce”. Celem monitoringu było sprawdzenie, czy oferowana przez państwo polskie więźniom jakość życia – warunki bytowe i reżim wykonywanej kary, wpływające na realizację ich podstawowych praw i wolności – pozwala na prawidłowe wykonanie kary, tj. czy jest zgodne z zasadą poszanowania godności człowieka. Jednocześnie monitoring pomógł zaobserwować, co zmieniło się w wizytowanych zakładach karnych (aresztach śledczych) po wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 26 maja 2008 r. (sygn. SK 25/07) dotyczącego przeludnienia. W badaniach wykorzystaliśmy takie metody jak: obserwacja warunków bytowych, wywiady ze skazanymi i funkcjonariuszami więziennymi oraz analiza danych statystycznych i informacji na temat funkcjonowania jednostek.

Celem prowadzonych badań po pierwsze była ocena potrzeby i możliwości poprawy **warunków bytowych** wizytowanych jednostek, po drugie **reżimu wykonywanej kary** (zatrudnienie, naukę, ofertę zajęć dostępnych dla więźniów i możliwość konstruktywnego spędzania przez nich czasu, kontakt ze światem zewnętrznym i sposób traktowania skazanych przez personel więzienny). Wizytowaliśmy Zakłady Karne w Koronowie (budynek wybudowany w XIII w.), w Nowogardzie (XIII i XVI r.), w Barczewie (XIV w.), w Nowym Wiśniczu (XVII w.), w Rawiczu (przed 1819 r.), w Siedlcach (1843 r.) i w Kaliszu (1846 r.) oraz w Areszt Śledczy w Kamieniu Pomorskim (ok. 1780 r.).

Problematyka monitoringu spotkała się z pozytywną oceną członków Zespołu VII (Prawa karnego wykonawczego) Biura Rzecznika Praw Obywatelskich, którzy od wielu lat wizytują jednostki penitencjarne, zaś ich zalecenia, w miarę możliwości, są wdrażane przez Służbę Więzienną w pierwszej kolejności.

2.3. Nadzór penitencjarny

Badaliśmy również nadzór penitencjarny ze szczególnym uwzględnieniem poznańskiego okręgu sądowego. Celem tych pilotażowych badań było określenie roli sędziego penitencjarnego w toku wykonywania kary pozbawienia wolności oraz treści i istoty wykonywanego przez niego nadzoru. Przeprowadziliśmy wywiady z pięcioma sędziami penitencjarnymi V Wydziału Penitencjarnego Sądu Okręgowego w Poznaniu. Przebadaliśmy dokumentację prowadzoną przez tych sędziów w ramach wykonywanego nadzoru (13 sprawozdań z wizytacji okresowych z Zakładów Karnych w Rawiczu, Wronkach, Gębarzewie oraz z Aresztu Śledczego w Poznaniu z lat 2006-2009, 10 postępowań w sprawie skarg złożonych przez skazanych, 3 postępowania w związku ze ich prośbami i 1 w związku ze złożonym przez więźnia wnioskiem innym niż wniosek o przerwę w karze lub warunkowe zwolnienie, 10 postępowań w związku z wypadkami nadzwyczajnymi).

Kolejnymi naszymi respondentami byli więźniowie i kierownicy penitencjarni z Zakładów Karnych w Gębarzewie, Rawiczu i Wronkach. Rozmawialiśmy z losowo wybranymi więźniami, jak i z tymi, którzy mieli kontakt z sędzią penitencjarnym (np. zwracali się do niego z prośbą o rozmowę, sędzia podejmował interwencję w ich sprawie, złożyli do sędziego skargę, sędzia badał wypadek nadzwyczajny, którego byli uczestnikami). Wyniki badań zostały zamieszczone na stronie internetowej SIP.

3. Koalicja „Porozumienie na rzecz wprowadzania OPCAT”

Wspólnie z Helsińską Fundacją Praw Człowieka, Amnestią Międzynarodową, Międzynarodową Komisją Prawników-Sekcja Polska oraz Katedrą Kryminologii i Polityki Kryminalnej UW, Stowarzyszenie uczestniczy i koordynuje prace Koalicji organizacji pozarządowych i środowisk akademickich „Porozumienie na rzecz wprowadzania OPCAT”. Koalicja pełni dwojaką rolę: dopełniającą działania KMP (jako partner) oraz kontrolującą KMP (jako organizacja strażnicza tzw. *watchdog*). W związku z tym Koalicja monitoruje działania i rozwój Krajowego Mechanizmu Prewencji (KMP), prowadzi z jego pracownikami konsultacje i wspiera ich działania poprzez formułowanie zaleceń, opiniowanie metod pracy KMP i wypowiedanie się na temat postępowania z osobami pozbawionymi wolności. W ramach Koalicji Stowarzyszenie opracowało także standardy poradnictwa dla więźniów i sposobów interweniowania w ich sprawach.

4. Współpraca uniwersytecką „Kliniką art. 42 Kkw”

Stowarzyszenie jest jednym z partnerów projektu „Klinika artykułu 42 Kkw” realizowanego w Katedrze Kryminologii i Polityki Kryminalnej Uniwersytetu Warszawskiego ze środków Funduszu Trust for Civil Society in Central and Eastern Europe. Członkowie Sekcji „Wolność” wspomagają pracę studentów Kliniki swoją wiedzą i doświadczeniem. We współpracy z Kliniką Stowarzyszenie współorganizowało spotkanie na temat udziału czynnika społecznego w postępowaniu przed sądami penitencjarnymi (22 stycznia 2010 r.). Zaproszeni sędziowie penitencjarni, przedstawiciele organizacji pozarządowych i studenci uniwersyteckiej „Kliniki art. 42 kkw” wspólnie zastanawiali się, czy pomoc więźniom, którzy się o nią do nich zwracają, jest skuteczna, inaczej mówiąc, czy działania dwóch ostatnich wymienionych podmiotów mają znaczenie dla sądów penitencjarnych. Debata pozwoliła na sformułowanie pewnych postulatów dotyczących działania tzw. studenckich klinik prawa oraz organizacji pozarządowych w postępowaniu przed sądami penitencjarnymi i powszechnymi orzekającymi w sprawach wykonawczych.

5. Działania na rzecz readaptacji więźniów i współpraca z Fundacją Sławek

Działania na rzecz readaptacji więźniów podejmowane były we współpracy Stowarzyszenia z Fundacją „Sławek” w ramach projektu *Watch 24*. Fundacja „Sławek” promowała model przygotowywania skazanych

do „pozbawionego ryzyka recydywy” życia w społeczeństwie wolnościowym. W 2009 r. Fundacja upowszechniła sprawdzony przez siebie model pomocy postpenitencjarnej w regionie kujawsko-pomorskim i lubelskim. W minionym roku (26 stycznia 2010 r.) przeprowadziła specjalistyczne warsztaty w Ośrodku Doskonalenia Kadr Służby Więziennej w Ustce. Wzięli w nich udział przedstawiciele Służby Więziennej, kuratorów sądowych, państwowych instytucji pomocowych oraz organizacji pozarządowych (Bractwo Więzienne, Stowarzyszenie „Druga Szansa”, Regionalne Centrum Wolontariatu, Stowarzyszenie Kuźnia). Organizacje te mają dążyć do tego, aby optymalnie wykorzystać model pomocy i readaptacji skazanych zwalnianych z zakładów karnych.

Stowarzyszenie analizowało regulację prawną oraz praktyki zmierzające do zapewnienia skutecznej readaptacji skazanych. Analiza ta dotyczyła zarówno polityki postpenitencjarnej i obowiązującego prawa, jak i praktyki (działań Służby Więziennej polegających na przygotowaniu więźniów do życia w społeczeństwie wolnościowym po zwolnieniu z zakładu karnego, między innymi polegających na realizacji programów aktywizacji zawodowej Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki).

6. Upowszechnienie informacji prawnej i wiedzy eksperckiej

Od 2009 r. działa specjalna strona informacyjna na temat działań strażniczych i monitoringu miejsc pozbawienia wolności: www.opcat.interwencjaprawna.pl. Na stronie umieszczone są narzędzia i analizy pomocne przy prowadzeniu monitoringu miejsc pozbawienia wolności.

W minionym roku zostały opracowane następujące ekspertyzy, analizy i raporty:

- *Więźniowie dożywotni – czas na zmianę?* Maria Niełaczna.
- *Postępowanie ze skazanymi przy przyjęciu do jednostki penitencjarnej w celu odbycia kary pozbawienia wolności. Raport z monitoringu.* Maria Niełaczna
- *Raport z monitoringu najstarszych jednostek penitencjarnych w Polsce.* Maria Niełaczna
- *Przeludnienie więzień i warunki bytowe w pozwach cywilnych.* Marta Jakubowska-Brodecka
- *Przygotowanie skazanych do zwolnienia. Wyniki badań na temat oddziaływań penitencjarnych w polskich zakładach karnych.* Emilia Rekosz
- *Pomoc postpenitencjarna – dobre praktyki na przykładzie działalności Fundacji „Sławek” z Warszawy.* Dagmara Woźniakowska-Fajst

Stowarzyszenie przy realizacji zadań Sekcji „Wolność” współpracuje z: Kliniką art. 42 kkw przy Katedrze Kryminologii i Polityki Kryminalnej Uniwersytetu Warszawskiego, Helsińską Fundacją Praw Człowieka, Fundacją Sławek, Rzecznikiem Praw Obywatelskich i działającym w jego ramach Krajowym Mechanizmem Prewencji, Służbą Więzienną.

INNE DZIAŁANIA STOWARZYSZENIA

Poza działalnością prowadzoną w Sekcjach Stowarzyszenie podejmuje także innego rodzaju aktywności.

1. Dostęp obywateli do nieodpłatnej pomocy prawnej

Stowarzyszenie działa także na rzecz zwiększenia dostępu obywateli do bezpłatnej pomocy prawnej. Uczestniczy ono w nieformalnej koalicji kilku organizacji pozarządowych współpracujących z kolejnymi rządami przy opracowywaniu ustawy o nieodpłatnej pomocy prawnej.

Ponadto Stowarzyszenie aktywnie działa w **Komisji Dialogu Społecznego ds. Poradnictwa Specjalistycznego**, działającej przy Biurze Polityki Społecznej Urzędu m.st. Warszawy. Grupuje ona różne organizacje poradnicze z terenu Warszawy, wypracowując wspólne płaszczyzny działania pomiędzy nimi.

3. Udział w koalicjach i porozumieniach

Stowarzyszenie jest członkiem 6 koalicji i porozumień. Są to:

- Polska Koalicja Social Watch, koordynowana w 2009 r. przez Koalicję Karat;
- Koalicja na rzecz Rodzinnej Opieki Zastępczej, koordynowana przez Fundację „Przyjaciółka”;
- Koalicja „Porozumienie na rzecz wprowadzania OPCAT”, koordynowana przez SIP;

- EAPN Polska – Polski Komitet Europejskiej Sieci Przeciwdziałania Ubóstwu, koordynowany przez Wspólnotę Roboczą Związków Organizacji Socjalnych – WRZOS;
- Koalicja na Rzecz Równych Szans, koordynowana przez Polskie Towarzystwo Prawa Antydyskryminacyjnego;
- HUMA network – Health for Undocumented Migrants and Asylum Seekers network, międzynarodowa koalicja koordynowana przez Medecins du Monde France.

4. Pięciolecie Stowarzyszenia

W 2010 SIP obchodził pięciolecie swojego istnienia. Z tej okazji zorganizowaliśmy konferencję „Organizacje pozarządowe wobec rozwiązywania problemów społecznych” podsumowującą 5 lat naszej pracy oraz otwierającą dyskusję o roli organizacji pozarządowych w poradnictwie prawnym oraz o współpracy organizacji pozarządowych z administracją publiczną.